

Cuprins

Lista tabelelor / 11

Lista figurilor / 13

Lista casetelor / 15

Prefață la ediția a treia / 17

Prefață la ediția a doua / 19

Prefață la prima ediție / 21

INTRODUCERE / 23

Caseta 0.1. Dimitrie Gusti, *Un sistem de cercetări sociologice la teren* / 24

Caseta 0.2. T.K. Oommen, *Contextul sociologiei azi* / 25

Caseta 0.3. Immanuel Wallerstein, *Sociologia și cunoștințele utile* / 26

Caseta 0.4. Joe R. Feagin, *Justiția socială și sociologia* / 28

1. CUNOAȘTEREA COMUNĂ ȘI CUNOAȘTEREA ȘTIINȚIFICĂ A VIETII SOCIALE / 29

Cercetarea sociologică: întrebări fundamentale / 30

Caseta 1.1. C. Wright Mills, *Imaginația sociologică* / 32

Cunoașterea comună: caracteristici / 34

Caseta 1.2. Henri H. Stahl, *Caracterul „iluzoriu” al cunoașterii spontane* / 37

„Ruptură” sau „continuitate”? / 38

Caseta 1.3. Émile Durkheim, *Regulile metodei sociologice* / 41

„Ce” și „cum” putem cunoaște prin cercetarea științifică? / 43

Caracteristicile cunoașterii științifice / 44

Caseta 1.4. Émile Durkheim, *Despre sinucidere ca fenomen social* / 50

Rolul paradigmatelor în cercetarea sociologică / 52

Caseta 1.5. Karl Marx, *Contribuții la critica economiei politice* / 57

Caseta 1.6. Thomas S. Kuhn, *Progres prin revoluție* / 58

Cunoașterea științifică și valorile sociale / 59

Caseta 1.7. Max Weber, *Caracterul „obiectiv” al cunoașterii în domeniul științelor sociale și politice* / 59

Caseta 1.8. *Declarația universală a drepturilor omului* / 62

Termeni-cheie / 66

Probleme recapitulative / 66

2. METODOLOGIA CERCETĂRILOR SOCIOLOGICE EMPIRICE / 67

Precizări terminologice / 68

Conceptul de „metodologie” / 70

Principii metodologice în cercetările sociologice empirice / 73

Cercetarea calitativă *versus* cercetarea cantitativă / 76

Caseta 2.1. Norman K. Denzin și Yvonna S. Lincoln, *Probleme legate de definiția cercetărilor calitative* / 81

Tradițiile cercetării calitative / 87

Caseta 2.2. Bronislaw K. Malinowski, *Subiectul, metoda și scopul acestei cercetări* / 91

Caseta 2.3. Peter L. Berger și Thomas Luckman, *Sociologia cunoașterii* / 98

Termeni-cheie / 101

Probleme recapitulative / 101

3. ANALIZA IPOTEZELOR ȘI FORMALIZAREA ÎN SOCIOLOGIE / 103

Precizări terminologice: principiu, axiomă, ipoteză, bănuială / 104

Definiția și dimensiunile ipotezei / 105

Tipuri de ipoteze și modalități de elaborare a ipotezelor / 108

Structura logică și validitatea ipotezelor / 110

Formalizarea și structura enunțurilor sociologice / 114

Caseta 3.1. Patrick Suppes, *Dezirabilitatea formalizării în știință* / 117

Explicația teoretică / 119

Termeni-cheie / 122

Probleme recapitulative / 122

4. ANALIZA CONCEPTELOR SOCIOLOGICE / 123

Semn, semnificație și realitate socială / 124

Caseta 4.1. Hans L. Zetterberg, *Conținutul noțional al unui termen de specialitate* / 125

Concepte, termeni și noțiuni în științele socioumane / 127

Caseta 4.2. Paul F. Lazarsfeld, *De la concepte la indici empirici* / 129

Definirea conceptelor sociologice / 131

Caseta 4.3. Stefan Nowak, *Concepte și indicatori* / 138

Analiza indicatorilor definiționali / 139

Caseta 4.4. Daniel J. Levinson, *Scala de atitudine antidemocratică (F)* / 143

Trecerea de la indicatori la indici / 144

Caseta 4.5. Raymond Boudon, *Construirea variabilelor* / 147

Termeni-cheie / 150

Probleme recapitulative / 150

5. MĂSURAREA ÎN ȘTIINȚELE SOCIOUMANE / 151

Societate și măsurare / 152

Ce este măsurarea? / 155

Nivelurile de măsurare / 157

Caseta 5.1. Fred N. Kerlinger, *Un exemplu ipotetic al validității de construct* / 161

Validitatea și fidelitatea măsurării / 163

Caseta 5.2. Fred N. Kerlinger, *Fidelitatea (Reliabilitatea)* / 167

Termeni-cheie / 169

Probleme recapitulative / 169

6. TIPURI DE CERCETĂRI SOCIOLOGICE / 171

Primele cercetări sociologice de teren / 172

Caseta 6.1. Charles Booth, *Străzi albastru-închis (foarte sărace)* / 173

Precizări terminologice / 175

Tipologia cercetărilor sociologice / 177

Cercetări descriptive / 179

Cercetări explicative / 182

Cercetări fundamentale / 185
Caseta 6.2. Septimiu Chelcea, <i>Justiția socială în perioada tranziției postcomuniste din România</i> / 187
Cercetări aplicative / 190
Caseta 6.3. Septimiu Chelcea, <i>Măsurarea stereotipurilor etnice</i> / 191
Cercetarea panel / 193
Cercetarea-acțiune / 200
Cercetările feministe / 204
Termeni-cheie / 206
Probleme recapitulative / 206

7. CHESTIONARUL ÎN CERCETAREA SOCIOLOGICĂ / 207

Din istoricul utilizării chestionarelor de cercetare / 208
Caseta 7.1. Sextil Pușcariu și colaboratorii, <i>Foaie personală</i> / 211
Ce este un chestionar de cercetare științifică? / 211
Caseta 7.2. Petru Comarnescu, <i>Anchetă asupra artei românești</i> / 214
Clasificarea chestionarelor / 215
Caseta 7.3. <i>Sondaj de opinie „Drepturile omului”</i> / 241
Structura chestionarelor / 253
Tehnici de structurare a chestionarelor / 259
Formularea întrebărilor / 264
Caseta 7.4. Septimiu Chelcea, <i>Sondaj de opinie „Justiția socială”</i> / 285
Termeni-cheie / 289
Probleme recapitulative / 289

8. INTERVIUL CA TEHNICĂ DE CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ / 291

Precizări terminologice / 292
Caseta 8.1. Traian Herseni, <i>Plan pentru convorbirile sociologice</i> / 294
Interviul ca tehnică de cercetare / 296
Interviul ca interacțiune psihologică și socială / 298
Avantajele și dezavantajele utilizării interviului / 300
Tipuri de interviuri / 303
Caseta 8.2. Hy Mariampolski, <i>Focus grupurile</i> / 310
Caseta 8.3. Richard A. Krueger și Mary Anne Casey, <i>Naivitatea ca atu al moderatorului</i> / 316
Caseta 8.4. Richard A. Krueger și Mary Anne Casey, <i>Sarcini pentru organizarea unui focus grup</i> / 317
Aplicații ale logicii interogative în ancheta prin interviu / 326
Desfășurarea interviului de cercetare / 328
Caseta 8.5. <i>Audiența RFI</i> / 330
Caseta 8.6. Pierre Bourdieu, <i>Interviu pe bază de chestionar: gustul estetic al claselor sociale</i> / 332
Selecția și formarea operatorilor de interviu / 336
Caseta 8.7. Vladimir Guțu, <i>Formular de înregistrare a informațiilor despre desfășurarea interviului</i> / 338
Termeni-cheie / 340
Probleme recapitulative / 340

9. SCALELE ȘI TEHNICILE DE SCALARE / 341

Ce sunt scalele? / 342

Caseta 9.1. Edward A. Rundquist și Raymond F. Sletto, *Ancheta de opinie Minnesota (forma scurtă)* / 344

Nivelul de măsurare și tehnicile de scalare / 347

Scalarea nominală: construirea tipologiilor / 347

Scalarea ordinală tip Likert și tip Guttman / 348

Caseta 9.2. Delbert C. Miller și Nahum Z. Medalia, *Scala Guttman pentru măsurarea moralului militarilor* / 357

Scalarea de interval tip Thurstone / 358

Caseta 9.3. Louis L. Thurstone, *Scala atitudinii față de divorț* / 363

Scalele sociometrice / 364

Scala distanței sociale (Bogardus) / 365

Caseta 9.4. Emory S. Bogardus, *Scala distanței sociale* / 370

Inventarul de valori profesionale (Super) / 371

Caseta 9.5. D.E. Super, *Inventar de valori profesionale* / 372

Scala „Locul controlului” (Nowicki și Strickland) / 374

Caseta 9.6. Stephen Nowicki, Jr. și B. Strickland, *Scala „Locul controlului”* / 375

Diferențiatorul semantic (Osgood) / 378

Caseta 9.7. Septimiu Chelcea, *Utilizarea diferențiatorului semantic în marketing* / 382

Inventarul de atribute etnice (Chelcea) / 386

Caseta 9.8. Septimiu Chelcea, *Inventar de atribute etnice* / 387

Termeni-cheie / 390

Probleme recapitulative / 391

10. METODA OBSERVAȚIEI / 393

Ce este observația? / 394

Caseta 10.1. Traian Herseni și Henri H. Stahl, *Plan general pentru cercetarea cadrului cosmic* / 394

Caseta 10.2. Henri Peretz, *Ghid de observare într-o biserică catolică* / 402

Tipuri de observație / 403

Caseta 10.3. Pierre Bourdieu, *Fișă de observație pentru studierea gustului estetic al claselor sociale* / 410

Caseta 10.4. William F. Whyte, *O partidă de bowling* / 416

Caseta 10.5. Septimiu Chelcea, *Fotografia* / 419

Reguli de observare / 423

Caseta 10.6. Henri H. Stahl, *Înregistrarea observației* / 425

Termeni-cheie / 428

Probleme recapitulative / 428

11. EXPERIMENTUL ÎN ȘTIINȚELE SOCIOUMANE / 429

Primele experimente în științele socioumane / 430

Specificul metodei experimentale / 431

Definiție și concepte de bază / 440

Schemele experimentale / 447

Tipuri de experimente / 461

Etapele cercetării experimentale / 479

Caseta 11.1. Septimiu Chelcea, *Experimentele de la Hawthorne* / 499

Termeni-cheie / 505

Probleme recapitulative / 505

12. STUDIUL DOCUMENTELOR SOCIALE / 507

Ce este un document social? / 508

Clasificarea documentelor sociale / 510

Recensământul populației / 513

Documente scrise necifrice / 524

Caseta 12.1. Septimiu Chelcea, *Utilizarea autobiografiilor în studiile de antropologie socială* / 532

Biografia socială / 535

Caseta 12.2. Oscar Lewis, *Autobiografia lui Jésus Sánchez* / 537

Caseta 12.3. Daniel Bertaux, *Abordarea biografică* / 541

Caseta 12.4. Ilie Lupan, *Studentii anilor de foamete povestesc ...* / 550

Termeni-cheie / 560

Probleme recapitulative / 561

13. TEHNICILE DE ANALIZĂ A CONȚINUTULUI COMUNICĂRII / 563

Preliminarii / 564

Specificul tehnicilor de analiză a conținutului comunicării / 568

Caseta 13.1. Septimiu Chelcea, *Psihologia în epitete: dincolo de statistica lingvistică* / 573

Unitățile de analiză / 577

Caseta 13.2. Jacques Claret, *Studiul de vocabular al campaniei legislative din 1977 din Franța* / 580

Schema de categorii / 582

Caseta 13.3. Ralph K. White, *Schema de categorii pentru analiza discursurilor tinute de Hitler, Roosevelt, Kennedy și Hrușciiov* / 584

Etaple analizei conținutului comunicării / 585

Procedee de analiză a conținutului / 588

Aplicarea tehnicilor de analiză a conținutului / 594

Termeni-cheie / 596

Probleme recapitulative / 596

14. STUDIUL CAZULUI / 597

Specificul studiului de caz / 598

Caseta 14.1. Dimitrie Gusti, *Monografia sociologică* / 599

Tipologia studiilor de caz / 601

Caseta 14.2. Ion Chelcea, *Monografia comunei Boteni* / 603

Selectarea cazurilor / 604

Colectarea dovezilor și generalizabilitatea în studiile de caz / 605

Caseta 14.3. Ronald F. King, *Importanța studiului de caz în științele sociale* / 608

Redactarea studiilor de caz / 608

Caseta 14.4. Robert S. Lynd și Helen M. Lynd, *Organizarea timpului liber* / 610

Caseta 14.5. Robert K. Yin, *Studiul de caz trebuie redactat într-un stil captivant* / 611

Termeni-cheie / 612

Probleme recapitulative / 612

15. ANALIZA SECUNDARĂ ȘI ARHIVAREA CERCETĂRILOR SOCIOLOGICE / 613

Ce este analiza secundară? / 614

Cum se realizează analiza secundară? / 616

Valoarea și limitele analizei secundare / 620

Arhivarea cercetărilor sociologice empirice / 622

Apariția și evoluția arhivelor de date sociale / 624

    Caseta 15.1. *Fișă pentru descrierea cercetărilor sociologice empirice* / 625

    Caseta 15.2. George Peter Murdock, *Codurile pentru „Outline of Cultural Materials”* / 631

Termeni-cheie / 633

Probleme recapitulative / 633

16. REDACTAREA RAPORTULUI DE CERCETARE / 635

Care este publicul-țintă? / 636

Evaluarea cercetării / 636

Schema de organizare a lucrării / 638

Rezumatul / 639

    Caseta 16.1. Jean-Marie Seca, *Tineri, culturi emergente și ieșiri din „galeră”* (Rezumat) / 640

Introducerea / 640

Literatura consultată / 640

    Caseta 16.2. Septimiu Chelcea, *Să nu plagiezi!* / 648

Descrierea designului cercetării / 651

Analiza datelor / 652

Discutarea datelor / 666

Concluziile / 668

    Caseta 16.3. Septimiu Chelcea, *Stil și stil științific* / 669

Termeni-cheie / 672

Probleme recapitulative / 672

ÎNCHEIERE / 673

Glosar / 675

Bibliografie / 695

Index de nume / 727

Index de subiecte / 741